

*Letící kámen vrhá stín na konci
dráhy se s ním setká
možná jsme plamen možná mno-
hem míň*

*A mezi stíny hledám svědka
křehká slova jsou
krev tvá*

*a pak v závěji sníh
a pak větrný sloup
byl to pláč nebo smích?*

(Proluka V.)

Oldřich Janota (1949) ve svých počátcích, datovaných do začátku 70. let, mohl na první dojem vzbuzovat dojem folkového zpěváka: přednes svých textů doprovázel hrou na kytaru. Ovšem již tehdy se vyjadřoval naprosto jinak, než bylo v kraji běžné. Texty plné nezvyklých obrátů, fantazie, mystiky a filozofie, a ani jeho hra na kytaru nebyla tak standardní jako u většiny. Vším vybočoval z koloritu doby. V druhé polovině 70. let úžeji spolupracuje pod názvem Pentagram s písničkářem Jakubem Nohou, snad je to předzvěst počátku směřování ke kolektivní spolupráci. V 80. letech přichází posluchačsky nejvděčnější období Janotovy umělecké tvorby. Prožívá jej jako člen skupiny Mozart K. (kde mu sekundují saxofonista Jan Štolba, kytarista a sitárista Emil Pospíšil a hráč na harmonium a mandolínu Miloš Vojtěchovský), ani nyní se však nejedná o klasickou hudební 'skupinu', ale o soubor, který se nevyhýbá experimentování se zvukem, netradičním postupům a harmoniím. Po přerušení této spolupráce nastala etapa ještě intenzivnějšího hledání a využívání nejrůznějších předmětů, zvuků, nálad, ruchů - to vše za podstatného přispění dvojice Pavel Richter a Luboš Fidler, kteří oba prošli předními soubory české alternativní scény (Stehlík, Švehlík, MCH Band), přičemž zvláštnost a výjimečnost Janotových textů zůstává stále svébytná, originální a neměnná. Ne nepodstatnou složkou Janotova komponování se stávají klasické postupy minimalismu, hraničící až s abstraktními kytarovými kolážemi. Etapa této spolupráce končí v roce 1984, kdy Janota přestává veřejně vystupovat. Po čtyřech letech se však opět objevuje, a to po boku manželů Vojtěcha a Ireny Havlových, využívajících zejména violoncello a violu da gamba. Janota zůstává u své klasické kytary. Jejich hudba je neobyčejně posluchačsky náročná a pro řadu janotovských posluchačů již nestravitelná. Počátkem let devadesátých se Janota navrácí k sólovému vystupování, byť v jiné, ještě intimnější a komornější poloze. Nevyhýbá se spolupráci s bývalými i novými spoluhráči v příležitostném sdružení Jiná rychlost času, nicméně těžiště jeho tvorby je ve vystupování pro ty posluchače, kteří mají potřebu koncerty Oldřicha Janoty navštívit. Oldřich Janota získal za letošní rok cenu kritiků Žlutá ponorka za celoživotní přínos pod výstižným názvem 'Muž, který prochází zdí'.

Snad lze popsat Janotův hudební vývoj, datovat jeho milníky a vyjmenovat stovky míst, kde a s kým hrál. Je však prakticky nemožné pojmenovat a přiblížit čtenáři jeho hudbu, definovat jeho neuchopitelný a nenapodobitelný projev, rozšifrovat jeho poezii. Slova jsou příliš nedokonalá pro to, aby obsáhla všechny aspekty, které tvoří z Oldřicha Janoty kompaktní, originální a inspirativní osobnost, což platí i o rozhovoru, který budete číst. Kdesi jsem slyšel, že hovořit o hudbě je stejně nesmyslné, jako chtít tančit o architektuře ... Berte to proto jako pokus podívat se za zrcadlo.

*Modré skály hřeben
ryba v tenkém ledě
Kam jen, kam jen se vrátí, kam?
Zahojí se nebem
cestou dál na sever míří mrak
vran
hejno se zdvíhá*

(Paměť stromu)

Dáme si šálek čaje?

V čajovně - jak jinak? Do toho jsem spadnul díky Milcům a Dobré čajovně na Můstku. Kdo by tehdy tušil, že se z čajoven stane v Čechách kult, podhoubí toho zasněného životního stylu. Chvilku mi to trvalo, ale nakonec jsem se seznámil i s bytostí čaje. Přijal jsem ji do okruhu bytostí, s kterými žiju.

Jaké jsou ty další?

Třeba elektřina. I když chtě-nechtě. Lidstvo a elektřina, to je velmi zvláštní symbióza, jenom nevím, pro koho je to momentálně výhodnější. Rockeři by o tom mohli říct víc. Vždycky mě fascinovalo, jak ten drsný rockerský image závisí na nějakém chlápčovi s klotovýmá rukávama u pojistek v elektrárně. No, a z těch dalších bytostí nemohu zapomenout na rostliny. Hlavně proto, že jsem už skoro třicet let vegetariánem.

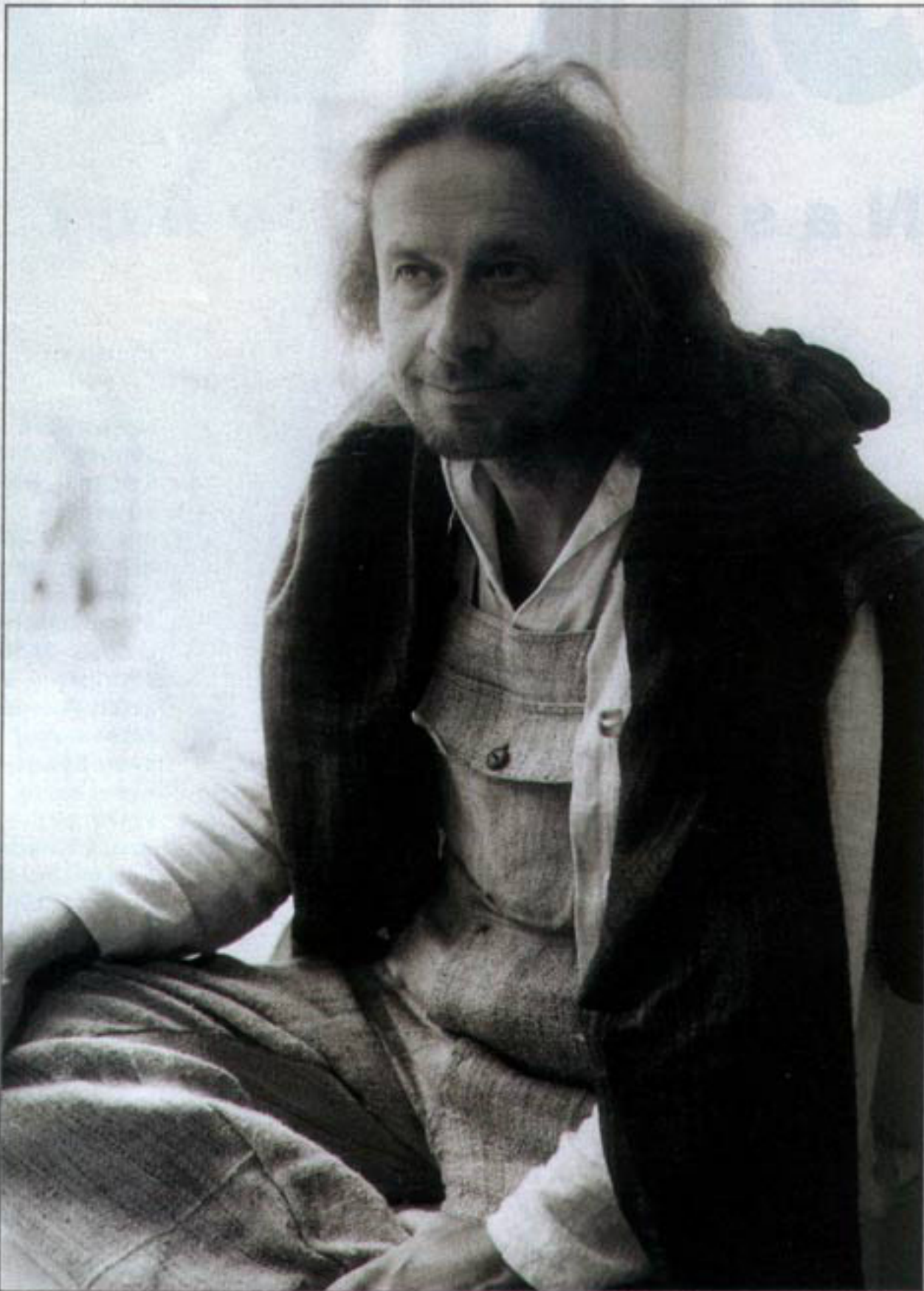
ka. Připadal jsem si v té chvíli úplně stejně. Tím jsem prošel nějakou bariérou lhostejnosti nebo nevědomosti a viděl, jak na tom na tomhle světě všichni jsme. Bylo mi jasné, že já to nezachráním, ale stejně jasné mi bylo, že se na tom podílet nechci.

Čili to považuješ za vnitřní potřebu, za osobní postoj, nežli za nějaký módní trend?

Já jsem ve vegetariánství našel kus svého zapomenutého života. Jako v hudbě. Že si vzpomeneš na něco, s čím ses dosud v životě ještě nesetkal, ale co je ti zároveň nesmírně blízké a důvěrně známé, jako takový domov. Jako bych se od něčeho osvobodil.

Použil jsi slovo 'osvobození' - reflektuješ tím i smysl své tvorby, svých uměleckých postojů?

Jedna bratislavská kapela měla kdysi název Zapomenutý pohyb. To je dost přesné. V dětství

Jaké to bylo být vegetariánem za reálného socialismu?

To byla detektivka. Vegetariánství bylo něco neslýchaného, něco mezi duševní úchylnou a protistátní činností. Naučil jsem se říkat: „Víte, hrozně vám ten řízek závidím, ale doktor mi zakázal jíst maso.“ Pak mě místo otevřený kudly lidí i litovali. Ale jako bývalý masovec chápu, jak je těžké ten první krok udělat.

Co pomohlo tobě?

Jednou v srpnu jsem šel v dost zoufalé náladě po ulici a kolem projel kamion plný klecí se slepicemi. Všechno to už asi byly nebožky, ležely tam s vyvrácenými hlavami, jen za autem se vznášely bílý pí-

jsem viděl, že ke světu kolem nedokáži najít cestu, že se nesrovnává s mým vnitřním životem. Jako by v něm něco chybělo, něco dokonce hlavního. Ale to byly jen pocity! Jako dítě jsem neměl šanci nějak si to uvědomit - měl jsem jen problémy.

Nenazval bys to třeba úzkostí?

Úzkost to není. Tedy není to jenom úzkost. Nebo je to úzkost a nevolnost z odlišnosti. Přál by sis být jedním z té šťastné party kolem, ale nějak to neklape. To vyvolává spoustu nejistoty a pochybností o sobě samém. Vždyť ti ostatní jsou si tak jistí. Včera mi průvodčí ve vlaku vyprávěla, jak se tuhle probudila a koberec se viní, hrnky se hejbou ... štouchlá do manžela - vstávej, je zemětřesení! - a on povídá, co blbneš, vždyť tady nikdy žádný ze-